کۆنگرەی 20 ی دادگای تاوانی نێودەوڵەتی.. عەلی مەحمود محەمەد

ساڵانە دادگای تاوانی نێودەوڵەتی کۆنگرەی خۆی دەبەستێت لە نێوان نیوەی دووەمی مانگی نۆڤەمبەر بۆ نیوەی یەکەمی مانگی دیسەمبەر لە شاری لاهای هۆڵەندا، پێنج ساڵە جارێکیش لە بارەگای نەتەوە یەکگرتووەکان لە شاری نیویۆرکی ئەمەریکا کۆنگرەکە بەڕێوە دەچێت، بە بەشداری ولاتانی ئەندام کە ئێستا ژمارەیان 123 ولاتە و وڵاتانی نا ئەندام وەك چاودێر وە ڕێکخراوە جیهانییەکان و ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگای مەدەنی، ئەمساڵ من بۆ 17 ەمین ساڵ بەشداری کۆنگرەکەم کرد، پێشتر ساڵانە ژمارەیەك باش لە ڕێکخراوەکان و پارێزەرو قوربانی و چالاکوانانیش لە کوردستانەوە بەشداریان دەکردو ئەوانەی کاریان لە گەڵمان بۆ دەسیەکە کردووە، لە ئەنجامی ئەو هەوڵانەی پێشتر دابوم و متمانەمان پەیدا کردبوو وە بە ئامانەتەکی پیرۆزیشەوە تا ئێستا جێبەجمان ، ساڵانە لسەر ئەرکی خۆمان سمینیشمان لەراوێزی کۆنگرەکە ، کوردی [illegible]ین کوردی کوردی کوردی کوردی کوردکە ئێستەمە لایەنی دیکە کاری وایان کردبێت، کە سەرکەوت عەلی و بەڕێز مەتە ڕۆڵی سەرەکییان لە ئامادەکردن و ڕێکخستنی دەگێڕا، وەلە دوو ساڵە لە هەموو جیهان چەند کەسەکی زۆر کەمین بەشداری دەکەین و چالاکیەکانیش نەماون بەهەی ڤایرۆسی کۆرۆناوە.
ئەرکی کۆنگرەکان بریتییە لە پەسەندکردنی بودجە، پەکردنەوەی بەشاییەکان لە ڕێگای هەڵبژاردن، گوێگرتن لە وتاری وڵاتان بە ئەندام و چاودێرەوە، وتاری ڕێکخراوە جیهانییەکان و کۆمەڵگای مەدەنی، پەداچوونەوەو هەڵسەنگاندن و پێشنیاری وڵاتان.

ئەوەی شایانی باسە شوێنی وڵاتانی "عێراق، ئێران، سوریا، تورکیا" ساڵانە چۆڵە، تەنانەت وەك چاودێریش بەشداری ناکەن، بەهەی ئەندام نەبوونیان لە دادگاکەو گرنگینەدان پێی لە لایەن ئەو وڵاتانەوە، ئەمەش یەکێکە لە نەگبەتییەکانمان، ئەندام نەبوونی ئەوان لەو دادگایەو پابەند نەبوونیان پەوەی مایەی مانەوەرانی گەلەکەمان و هاووڵاتیانی ئەو وڵاتانەیە.
ئەمساڵ لە ڕۆژی دووشەممە ڕێکەوتی 2021/06/12 خولی بیستەمی ولاتانی ئەندام ASP20 دەستی پێکرد، کۆنگرەکە بە راوەستانی دەقیقەیەك بۆ گیانی قوربانیانی تاوانەکانی تاوانە مەزنە نێودەوڵەتییەکان

"جینۆسایدو تاوانی جەنگ، تاوانی دژ بە مرۆڤایەتی و تاوانی عدوان"
دەستی پێکرد.
سەرۆکی دادگا "القاضی Piotr Hofmański" پۆڵەندا 1954-3-6 "،
سەرۆکی کۆمەڵەی ولاتانی ئەندام "2021-2023" ، سعادە السیدە سیلفیا
فرناندیز دی غورمندی "" ئەرجەنتین 1954-10-24 "و داواکاری کحمر"
"1970-3-30 ئەدنەبەرە - بەریتانیا" هەرسێکیان وەك ئەم پۆستانەیان
بۆ یەکەمجار بوو بەشداری کۆنگرەکە بکەن، ئەمان و سەرۆکی سندوقی
هوکاری قوربانیان و دارایی وتاری خۆیان و کارەکانی ساڵی رابردووی
دادگا و هەڵبژاردنەکانی نێوان هەردوو کۆنگرە کە هەڵبژاردنی
داواکاری گشتی و شەش قازیان پێشکەش کرد .
سەرۆکی دادگا لە میانی وتارەکەیدا وتی: دادگا لەسەر رێگای راست و
لە هەموو. أمساڵ 2 دادگایمان هەبوو ، ساڵی داهاتوو ژمارەکە دەبێتە
4 بۆ 5 دادگایی.

هەرچی کەریم خان داواکاری گشتی دادگایە وتی: ناتوانین رێگا بە
دەرباز بوون لە سزا بدەین لە سەدەی 21 دا.
دەمانەوێت لە کۆمەڵگاکانی زەرەمەند لە تاوانە زەقەکان نزیك
بینەوە ، ئەمە نامانەوێت سستەمی سیاسی بگۆڕین ، دەمانەوێت
لێکۆڵینەوەی سەربەخۆ بکۆڵینونز لێ.
هەرچەندە رەخنە هاتە سەر کەریم خان ی داواکاری گشتی دادگای
تاوانی نێودەوڵەتی بەهۆی ئەوەی داوای لە دادوەرەکان کردووە
پشکنین لە تاوانەکانی داعش و تاڵیبان بکرێت لە ئەفغانستان، لە
رێکخراوەکان رەخنەیان هەیە لەوەی نابێت بەسەر ئەمەریکادا باز
بدرێت کە تاوانی ئەنجامداوە لە ئەفغانستان، پێشتر بنسۆدا
ئەمەریکاو تاڵبانی لەیەك ریزدا تۆمەتبار کردبوو بە ئەنجامدانی
تاوان.
سەرۆکی سندوقی قوربانیانیش لە بەشەکی راپۆرتەکەیدا وتی: چوار
کەیسی قەرەبوومان ئەنجامداوە، لە کەیسی جیرمان کاتانغا بەتاوانی
دژ بە مرۆڤایەتی و تاوانی جەنگ 12 ساڵ سزا دراوەو 297 قوربانی،
هەریەکەی بە 250 دۆلار قەرەبوو کراونەتەوە، لە ساڵانی 2017 و
2018، بڕیار وایە لە ساڵی 2022 قەرەبوو کردنەوە دەست پێ بکاتەوە،
لە کەیسی تۆماس لەبانغا لە کۆنگۆی دیموکراتی بە 14 ساڵ زیندانی
بە تاوانی چەکدارکردنی منداڵان سزا دراوە، بڕیار وایە 1095 کەس
قەرەبوو بکرێنەوە، لە کەیسی ئەحمەد فەقی مەهدی تاوانبار بەوێران
کردنی شوێنە مێژوییەکان وەك تاوانی جەنگ، 795 قوربانی هەیە لە
باماکۆی مالی و بڕیار وایە قەرەبوو بکرێنەوە، لە کەیسی نتغاندا
"ژەنرالی شەڕ لە کۆنگۆی دیموکراتی بە 30 ساڵ زیندانی حوکم دراوە

لە لە 2019-11-7 بە ئبانەنجامدانی 18 تاوانی “یورین قری 18 تاوانی”
دەوترێت داواکاری قوربانیان لە جەرگەی کارەکانی دادگا دابنرێن و قەرەبوو بکرێنەوە ، بەلام هاوکاریەکانی ولاتان بە ، بلام هاوکاریەکانی ولاتان بە ، بلام هاوکاریەکانی ولاتان ، بلام هاوکاریکانی ولاتان.
لە بەشی دارایی لە راپۆرتی خۆی باسی ئەو قەیرانەی کرد کە دادگا تووشی هاتووە لە ئەم سالەدا بەهۆی پابەند نەبوونی هەندێ ولات بە ئابوونەوە، ئەو وڵاتانەش بریتین لە “کۆماری ئەفریقیای ناوەڕاست، جزر قەمەر، کۆنگۆ، غینیا، سورینام، زمبیا، فەنزوێلا، لیبریا و ئەنتیغواو باربدا “.
بۆیە ناچار بوونە لە ناوەڕاستی ئەە بأمسالەوە پارەی بودجەی سالەی 2022 خرج بکەن، بە پێی زانیاریەکان گەیشتۆتە 60 ملیۆن ئیرۆ.
دادگا بەهۆی گۆڕانی داواکاری گشتی و نوێکردنەوەی ستافی بیرۆکەی و زیادبوونی ژمارەی دادگاییەکانی لە دوو دادگاییکردنەوە بۆ چوار، داوای بودجەی زیاتری کرد بۆ سالەی 2022 کە بڕەکەی 162564900 ئیرۆیە، وەلێ لە کۆتادا بۆ سالەی 2022 بڕی 154855000 ئیرۆ پەسەند کرا، کە 4،4٪ ی زیاترە لە بودجەی سالەی 2021، کە بە بڕوای چاودێرانی کارەکانی دادگا لە ڕێکخراوە گەورەکانی جیهان ئەم بڕە پارەیە لە گەڵ ویستی دادگا بۆ سالەی داهاتوو نایاتەوە.
کورتهێنانی بودجە وا دەکات قوربانیان نەگەن بە دادپەروەری، نەتوانرێت پرسەی لێکۆڵینەوەی بەرایی و دادگایی بە پێی داواکاریەکان و گەیانامنج بە ئەامەڵێ.
مکانیان.
بودجەی دادگا ئەوەندەیەو کەچی تەنها لە سالەی 2015 ەدا وڵاتان 14 ترلیۆن دۆلاریان لە جەنگدا خەرجووە !!!، دادپەروەری دوای جەنگەکانیش بەوەندە ناگەڵێتەوە.
هاوکات ئەمسالە 26 وڵات قسەی خۆیان کرد، وەڵای ڕێکخراوە نەودەوڵەتییەکان و مەدەنییەکان.
ولاتان لە قسەکانیان کەمەڵەك بابەتی گرنگ و داواکاری گرنگیان هێنایە بەر باس، کە گرنگترینیان بریتی بوون لە: “تاوانی ژینگەیی وەك تاوانی نەتەوەیی بناسرێت، دادگا ببێتە جیهانی، پشکنینەکانی تاوان جیهانی بێت، بەجیهانیکردنی ئیختساسی دادگا، تاوانی سیبریانی بە توانی نەونەتەوەیی بزانرێت لە پاڵ تاوانی جینۆساید و تاوانی جەنگ و تاوانی دژ بە مرۆڤایەتی و تاوانی عدوان، برسی کردنی بە ئەنقەست وك تاوانی جەنگ بناسرێت ئەگەر لە جەنگی ولاتانیش نەبێت، پەیوەستی جیهانی بە یاسای بنەڕەتی ڕۆما،

قوربانیان ئێمەیان هانداوە بۆ دادگایەکی جیهانی، تاڵیبان
هەڕەشەیە بۆ سەر مر□قایەتی، کەیسی سوریا پێویستە بدرێتە دادگا ،
دادپەروەری و لێپرسینەوە بۆ قوربانیانی رۆهێنغا ، دادا ولاتان
هوکاری دادگا بکەن بۆ گرتنی تاوانباران ، سستەمێکی دادپەروەری
جهانی ، هاوکاری جیهان ب دگاریهانبرسی کردنی خەڵی سقیل تاوانی
جەنگە بەهی ئابلووقەوە، ئای سی سی بێ وینە بووە لە مێژووی
مر□قایەتی، دادپەروەری بە خۆڕایی نایات، هەوڵ و ئیرادەو
دادپەروەری دەوی، قوربانیان دەبێت بگەن بە دادپەروەری، پێویستە
دادگا بپەڕێتەوە بۆ دەرەوەی ئەفریقا، دادگا لەسەردەمی کۆرۆنا
پێویستترە، نا بێت برسیکردن وەك چەك لە شەڕدا بەکار بهێنرێت،
و□لاتانی نا ئەندام هاوکاری دادگا بکەن، دادگایەکی جیهانی شەفاف و
سەربەخۆو بێلایەنی جیهانی، هەڵگرتنی بەرپرسیارێتی بەرامبەر بە
لێپرسینەوە لە تاوانەکان، پشتیوانی سیاسی و دیبلۆماسی و دارایی
بۆ دادگا، دادپەروەری لە دوای رێکەوتنی شەڕ پێویستییە، عەلی قوش
تاوانباری سودانی دوای بیست ساڵ دێتە بەردەم دادگا، یەکسانی
جێندەری و رۆشنبیری یەکسانی شوێنی کار “کۆڕبەندی نەوەی یەکسانی
لە 30 یۆنی بۆ 2 ی یۆلی 2021 لە شاری پاریس بەسترا، داگای
تاوانەکان بەشداری تێدا کردو بڕیاری جێبەجێکردنی دا، ئەوەبوو
ئەمساڵ کە 6 قازی هەڵبژارد،سێ ژن و سێ پیاو بوون، هاوکات ژن و
پیاوێکی لە کۆنگرە وەك جێگیری داواکاری گشتی هەڵبژارد ، وەك
پابەند بوون بە یەکسانی جێندەری لە بواری کاردا “.
پێشبینی دەکرێت لە داهاتوودا دادگا لە هەمواری بنەماکانی خۆیدا،
شوێنی دیاریردنی شەڕی سیبریانی وەك تاوانی نێونەتەوەیی بکاتەوەو
وە بەکار هێنانی ئابلوقەی ئابووری لە جەنگ و ململانێی ناوخۆییەکان
وەك تاوانی جەنگ بناسێت و لە پاڵ ناسینی تاوانی ژینگەیی وەك
تاوانی جەنگ.

لیخشتاین و ئیتاڵیاو فەرەنساو …… باسی هەمواری یاسای ولاتی
خۆیانیان کرد، بە پێی هەموارەکانی رێكەوتنی کەمبالا لە هاوینی
2010 کە تیایدا پەسەندی هەمواری تاوانی عدوان وەك تاوانی
نێونەتەوەیی و و تاوانی بەکارهێنانی چەکی کیمیاوی و بایەلۆجی لە
شەڕی ناوخۆیی وەك تاوانی جەنگ هاتووە.
لە رۆژی کۆتایی، بە زیاتر لە 62 دەنگ لە کۆی 123 و□لاتی ئەندامی
دادگای تاوانی نێودەوڵەتی، دوو جێگیری داواکاری گشتی
هەڵبژێردران، جگە لە کۆماری ئەفریقیای ناوەڕاست کە داوای کرد
بەشداری بکات لە دەنگدان، ئەو ولاتانەی دیکە کە ئابوونەی
بەشداریان نەدابوو مافی دەنگدانیان نەبوو، کە هەشت و□لات

ئابوونەیان نەداوەو مافی دەنگنامیان لە هەڵبژاردنەکانی دادا لە سەندراوەتەوە، ئەو ولاتانەش بریتین لە "کۆماری ئەفریقیای ناوەڕانت، جزرەمەیر، غاردنی ، لاست ، جزرەمەری ، کماری ئەفریقیای ناوەڕانت ، جزر مەیین ، لیتنز.
ئەو دوو کەسەی وەك جێگیری داواکاری گشتی هەڵبژێردران بۆ ماوەی 9 ساڵ بریتین لە خاتوو نزە شامین خان لە فیجی ، وە بەڕێز مامی ماندیای نانغی لە سیگال کە هەردوکین بان.
ئەوەی شایانی ئاماژەیە لە هەڵبژاردنەکانی دادگا پیچشتر دوو شت ڕەچاو دەکرا ئەویش کەسی هەڵبژێردراو دەبوایە هاوولاتی ولاتێکی ئەندامی دادگا بێت و وە نا بێت دوو کەس وەك نوێنەری هیچ ولاتێك بۆ هیچ پۆستێك هەڵبژێردرێت، ئێستا خاڵێکی دیکەشی بۆ زیادکراوە، ئەو پۆستانەی لە کەسێك زیاتری بۆ هەڵدەبژێردرێت پێویستە یەکسانی جێندەری لە کاردای تێدا جێبەجێبکرێت.
السيد الشيخ محمد بلال (بنغلاديش) ، والسيد كيلى (أيرلندا) ، والسيد أندريس بارماس (إستونيا) ، والسيدة. مينيرفا جوزيفينا تارافيز ميرابال (جمهورية الدومينيكان) والسيد إبراهيم سوريلاه (سيراليون). ".
تەنها لە سەدەی بیست نزیك بە 200 ملیۆن مرۆڤ گیانیان بەختکردووە بەهۆی ململانێ و کۆمەڵکوژی سەرکوت و قاسابخانەکانەوە، کە دەکاتە 1 لەسەر 27 ی مردنەکانی جیهان، بۆیە بوونی دادگایەکی جیهانی هیوایەکی مەژوییە بۆ کۆتایی هێنان بە کۆمەڵکوژییەکان، لەو نێوەدا گەلەکەمان پشکی شێری بەردەکەوێت لە ژمارەی کەیسی تاوانە مەزنەکان و ژمارەی قوربانییەکانی.

وەلە راستە زۆرینەی وڵاتان 123 ولات ئەندامی دادگان المحكمة الجنائية الدولية، بەڵام زۆرترین ژمارەی دانیشتووانی جیهان و وڵاتە بەهێزەکانی جیهان هێشتا لەدەرەوەی دادگان بە تایبەت "ئەمەریکا، روسیا، چین، هیندستان" و بۆیە خۆونی دادگایەکی جیهانی کاریگەر هێشتا دوورە، بەلام هەوڵدان بۆی بەردەوامە.
لە هەمووشی ناخۆشتر ئەو ولاتانەی کوردستانیان داگیر کردووە ئەندامی دادگاکە نین، سەرکوتکردنی گەلەکەمان هۆکارێکە بۆ ئەندم نەبوونیان لە دادگاکە بۆ ئەوەی دەستیان کراوە بێت لە سەرکوتکرنیدا، بۆیە تا نەبنە ئەندام دڵنەوایی دوبارە نەبونەوەی جینۆساید نییە.